

zgornji plasti". Pri malem meščanstvu je postalo božično drevesce „zares priljubljeno“ šele po vojni s Francijo 1870/71, ko so ga vojaki „na željo pruskega kralja postavljali v zakloniščih in lacaretih". Potlej se je ta šega povsod zelo hitro razširila, tudi po vaseh. In sveti večer se je „v meščanski družini razvil v neke vrste institucijo s posvečenimi, kultiviranimi in tabuiranimi normami ravnanja, ki soubile za stabiliziranje patriarhalnega družinskega ideala".

Angelos Baš

Karl — S. Kramer, Grundriss einer rechtlichen Volkskunde

Göttingen 1974, Str. 172, sl. 11

Avtor, ki je zadnje dobro desetletje profesor etnologije na univerzi v Kielu in je bil prej vrsto let sodelavec bavarskega deželnega urada za etnologijo v Münchnu, kjer si je pridobil sloves pomembnega raziskovalca, usmerjenega v t.im. historično etnologijo, je zbral skupek povsem določenih izsledkov svojih raziskav ter jih dopolnil in objavil v knjigi „Oris pravne etnologije".

Namen tega dela je poskus osnutka za „model sociokulturnih ureditev", ki ustreza prvim stoletjem novega veka. V ospredju dela je avtorjevo hotenje, „kompleksno zajeti" svoj raziskovalni predmet, se pravi v „časovni, prostorski, socialni in funkcionalni pogojenosti". Kramerju torej ni šlo za to, da bi izločil pravne vezi iz objektivacij in subjektivacij, temveč si jih je prizadeval pokazati in razložiti v njihovem prepletanju s socialnimi stanji. Še drugače: avtor je skušal obravnavana dejstva uvrstiti v njihov vsakokratni kulturni in socialni sistem, jih tako bolj razjasniti, predvsem pa jim omogočiti, kot pravi, „vlogo indikatorjev" za „eno od pglavitnih nalog" novejšje etnologije, namreč za raziskave „razmer (struktur) in procesov v ljudskem življenju in ljudski kulturi".

Po Kramerju pravna etnologija ni več neko posebno torišče, ki bi bilo izločeno iz „celotnega kompleksa ljudskega življenja in ljudske kulture", temveč naj „signalizira določen vidik, s katerega se presoja ves sestav ljudsko oblikovanega življenja". Potemtakem je predmet pravne etnologije trikotno električno polje, ki ga označujejo koti, imenovani posameznik — skupina — država (gosposka).

Knjiga, ki je nastala na nakazani podlagi, vsebuje naslednja poglavja: red, prostor, čas, čast, ekskluzivnost, graja, posameznik, delo, gosposka, cerkev, splošno veljavne pravine in sklepe. Za navedena poglavja je avtor uporabil zelo obsežno in poučno gradivo, ki mu je omogočilo številne mikavne ugotovitve. Če je „Oris pravne etnologije" prvo delo te vrste na nemškem jezikovnem ozemlju, ki izvira izpod peresa raziskovalca — etnologa kateksohen, je hkrati tudi premišljeno napisano: z omenjenih izhodišč in s plodnimi spoznanji. Ne glede na morebitne pripombe k zasnovi, na kateri sloni knjiga, je obravnavano Kramerjevo delo v celoti tehtna storitev na svojem torišču in vsega upoštevanja vreden povzetek nemajhnega deleža v njegovem življenjskem opusu.

Angelos Baš

L'Éthnographie, Publication éditée avec le concours du Centre

National de la Recherche Scientifique, Société d'Éthnographie de Paris, Nouvelle Série No 69, Année 1975—1, No 70, Année 1975—2

Zvezka ugledne revije L'Éthnographie za leto 1975 prinašata pomembne in zanimive razprave, tako da velja še posebej opozoriti nanje.

V vsakem zvezku je uvodnik, z naslovom gesla, ki povezuje vsebino razprav. Tako je v prvem zvezku uvodnik: človek in narava. V vseh prispevkih je osrednji lik človek, ki izvira iz narave, se bojuje z njo, osvaja njene sile in jim skuša pobegniti. Ta življenjski konflikt ali ta dialektika je nit, ki povezuje vse štiri študije prvega zvezka.

Raziskave avtorice A. Stamm o šegi prižiganja kresa sredi poletja (24. junija) v gorovju Corrèze v Franciji so pokazale obred, napol resen, napol igriv, ki izraža boj zoper naravne sile, da bi jih človek ukrotil in se jih polastil.

Osrednja in najbolj obsežna razprava o pričeskah v zahodni Afriki je delo avtoric C. Baduel in C. Meillassoux; ta je temeljito obdelana in odlično ilustrirana s številnimi fotografijami. V razpravi o teh pričeskah želita avtorici poudariti ne samo pomen naglavnega okrasa, temveč tudi pokazati, da je njen

pomen v tem, da „izboljšuje naravo“ človeka, da izraža moč, socialno označbo ali pa je v njej skrita magija.

Prvi del prispevka S. Comhaire—Sylvain o staranju in delu prebivalcev v Port—Au—Prince na Haitih kaže zanimive ugotovitve in izdelano metodologijo za to vrsto raziskav. Tudi v tem prispevku opozarja avtorica na povezavo človeka in narave, predvsem jo prikaže kot dramo, v kateri je človek premagan zaradi starosti in smrti.

Zadnji prispevek vsebuje nadaljevanje in konec preučevanja pravljice Ya' Tok Bok avtorice J. Dournes. Besedilo je bilo zapisano pri etnični skupini Jörai v Vietnamu. Besedilo je objavljeno v izvorniku in v prevodu, na koncu pa je avtoričina razlaga o pomenu mita. Vila smokva, kakor je tudi naslov pravljice, pravzaprav posebej naravo v mitu, v katerem nastopata dve sestri. Ena od njiju je ošabna, hudobna in jo ubijajo sloni — ljudje; druga je bolj nežna, bistroumna in človeška. Avtorica ugotavlja, da je v tej pripovedi predvsem poudarjena moč ustvarjanja življenja v človeku.

Drugi zvezek letnika 1975 ima v uvodniku geslo: k obljubljeni deželi.

V tem zvezku so razprave, ki govorijo o sodobnih problemih čoveštva, predvsem v nerazvitih deželah. Ti problemi se značilno pokažejo v primerih, če se soočita dve kulturi na različnih ravneh. O teh problemih, predvsem o vzrokih, razpravlja Y. Delaporte v prispevku, v katerem primerjalno razčlenjuje spremembe pri laponskih oblačilih na Norveškem, Švedskem in Finskem. Avtor hoče pokazati kot evropski primer, kakšne koristi ima kultura od napredne skandinavske civilizacije, kako ta uničuje izvorni način življenja neke bolj preproste etnične skupine; obenem pa uporablja civilizirana dežela njihove kulturne dosežke, ki pa postanejo le folklorno blago ali trgovski predmeti.

Študija avtorja G. Toffina vsebuje raziskave guthi — to je socialno-religiozna organizacija pri Newara v osrednjem Nepalju. Avtor preučuje eno kasto in na podlagi nje analizira način, kako guthi uravnava socialne, ekonomske in verske odnose, predvsem poudarja tisti del, ki je pomemben v pogrebnih šegah in kastinih nasprotjih.

V tem zvezku končuje avtorica S. Comhaire—Sylvan razpravo o starostnih dobah prebivalcev v Port—Au—Prince, katere prvi del je objavila v prvem zvezku tega letnika.

Omenjena prispevka raziskav, opravljenih v Nepalju in na Haitih, obravnavata tako imenovani tretji svet, v katerem ljudje še trpijo lakoto in pomanjkanje; kot očetovska pomoč so v njih pogosto prisotne dežele z visoko razvito civilizacijo in industrijo, ki pa le uničujejo prvotne kulture.

Omembe vredna sta še dva kratka prispevka avtorjev R. Fuerst in J. Chiappino. To sta pravzaprav le povzeta prevoda listin, ki sta bili predloženi na kongresu amerikanistov leta 1974 v Mehiki. V teh povzetkih je prikazan skrajno brutalen dvoboj dveh neenakih kultur na območju Amazonke med Indijanci, ki imajo toliko naravnih in kulturnih bogastev, in med belim človekom, ki jih uničuje in izkorišča njihova bogastva. Avtorja sta postavila pereča vprašanja o prihodnosti teh indijanskih prebivalcev in menita, da do takih vprašanj etnolog ne sme biti brezbrizen. Občasno se ti prebivalci nagibajo zaradi strahu, svoje negotove usode, upanja na rešitev in še zaradi drugih vzrokov proti „deželam sreče, proti obljubljeni deželi . . .“

Razni strokovnjaki v mnogih deželah že razmišljajo o nakazanih problemih tako imenovanega četrtega sveta, to so v našem primeru indijanska ljudstva. Prva tovrstna konferenca je bila v Kanadi leta 1975, potem je bila organizirana v Kopenhagenu. Toda kljub dobri volji in prirejenim konferencam, ki so obravnavale te probleme, so naporji za izboljšanje življenjskih razmer npr. Indijancev, Eskimov, Laponcev le malo uspešni, ker preprosto manjka denarja.

V obeh zvezkih revije so na koncu še v posebnih poglavjih objavljena pisma, ocene strokovnih del in poročila.

Pavla Štrukelj